

Larysa Turova

*Senior Lecturer at the Department of Finance, Accounting and Taxation
State Non-Commercial Company «State University «Kyiv Aviation Institute»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3479-5019>*

Турова Л.Л.

*старший викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3479-5019>*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-639-3-53>

TRANSFORMATION OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Починаючи з 2022 року, банківська система України опинилася перед безпрецедентними викликами, пов'язаними з воєнним станом, міграцією населення та скороченням ділової активності. Однак завдяки ефективним антикризовим діям Національного банку України вдалося уникнути системного колапсу. Серед ключових стабілізаційних заходів – фіксація валютного курсу, обмеження капітальних операцій, пом'якшення вимог до резервування, а також розширення програм кредитної підтримки бізнесу.

За даними НБУ, у 2023 році кредитний портфель банків скоротився лише на 1% і становив 997,7 млрд грн, тоді як обсяг депозитів фізичних та юридичних осіб зріс на 26,4% – до 2,393 трлн грн. У 2024 році спостерігалось активне відновлення банківської прибутковості: чистий прибуток банківського сектору досяг 103,7 млрд грн, що на 24,6% більше, ніж у 2023 році. Зростання кредитного портфеля бізнесу у 2024 році становило 21%, а кредитів населенню – майже 40%. Це свідчить про поступове повернення довіри та активізацію кредитного ринку [1].

Водночас у структурі пасивів банків суттєво зросла роль депозитів. Згідно з дослідженням ОЕСД, на початок 2024 року частка депозитів у зобов'язаннях банків сягнула 92,2% проти 83,7% у 2020 році. За даними НБУ, у липні 2025 року загальний обсяг депозитів резидентів становив близько 2,8 трлн грн, тоді як обсяг кредитів – близько 1,2 трлн грн. Така диспропорція (співвідношення кредитів до депозитів близько 43%) демонструє надлишкову ліквідність банківського сектору, що водночас свідчить про обережну кредитну політику через підвищені воєнні ризики [2].

Цифрова трансформація стала одним із ключових чинників стійкості банківської системи. Понад 85% усіх операцій у 2024 році здійснювалися онлайн. Провідні установи, зокрема ПриватБанк, monobank, Ощадбанк і ПУМБ, впровадили біометричну ідентифікацію, електронні картки, дистанційне відкриття рахунків та розширені сервіси мобільного банкінгу. Це дозволило знизити операційні витрати та забезпечити безперервність фінансових послуг навіть під час бойових дій [3].

Важливою складовою фінансової стабілізації стала міжнародна підтримка. За 2023–2024 роки Україна отримала понад 13 млрд доларів зовнішньої фінансової допомоги, частина якої була спрямована на підтримку резервів НБУ і забезпечення валютної стабільності. Рівень міжнародних резервів у 2024 році перевищував 43 млрд доларів, що дало змогу зберегти довіру до гривні та стримати інфляційні процеси [3].

Капіталізація банківського сектору залишається на достатньому рівні – норматив адекватності регулятивного капіталу перевищує 23%, при мінімально допустимих 10%. Питома вага непрацюючих кредитів (NPL) зменшилася з 37% у 2022 році до 25% станом на 1.10.2025 року завдяки реструктуризації та державним гарантійним програмам [4]. Це найнижчий показник за останнє десятиліття, який свідчить про оздоровлення системи попри війну.

Отже, банківська система України у 2022–2025 роках довела свою адаптивність до кризових умов і здатність підтримувати фінансову стабільність. Зростання депозитів, прибутковості та цифровізації свідчить про зміцнення довіри клієнтів і стабілізацію грошово-кредитної політики. Водночас дисбаланс між рівнем кредитування та надлишковими депозитами вказує на необхідність посилення підтримки реального сектору економіки.

Подальша трансформація банківської системи має ґрунтуватися на кількох стратегічних напрямках: підвищення ефективності монетарної політики, розширення програм пільгового кредитування, розвиток фінтех-рішень, удосконалення кіберзахисту та гармонізація банківського регулювання з нормами ЄС. У післявоєнний період саме банківський сектор може стати одним із головних рушіїв відновлення української економіки.

Література:

1. Основні показники діяльності банків. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1> (дата звернення: 07.10.2025)
2. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/> (дата звернення: 07.10.2025)
3. Інтерфакс-Україна – новини України та світу. URL: <https://interfax.com/> (дата звернення: 07.10.2025)
4. Open4Business. URL: <https://open4business.com.ua/> (дата звернення: 07.10.2025)